

УДК 339

В. А. Майко,
кандидат економічних наук,
Надзвичайний і Повноважний Посол України,
заступник Міністра закордонних справ України

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ, ПІВДЕННОЇ І ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

Стаття розглядає основні напрями сучасної стратегії розвитку відносин України з країнами Центральної, Південної і Південно-Східної Азії в контексті зовнішньоекономічних пріоритетів нашої країни. Наголошується на посиленні геополітичної ролі Азії у світі та стрімкій динаміці економічного зростання у цьому регіоні.

Ключові слова: Центральна, Південна та Південно-Східна Азія; економізація зовнішньої політики України; державна підтримка вітчизняних експортерів; іноземні інвестиції; торговельно-економічне співробітництво; посилення присутності українських компаній на зовнішніх ринках.

В. А. Майко

ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИЕ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ
ПРИОРИТЕТЫ УКРАИНЫ В СТРАНАХ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ, ЮЖНОЙ И ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

Статья рассматривает основные направления современной стратегии развития отношений Украины со странами Центральной, Южной и Юго-Восточной Азии в контексте внешнеэкономических приоритетов нашей страны. Отмечается усиление геополитической роли Азии в мире и стремительная динамика экономического роста в этом регионе.

Ключевые слова: Центральная, Южная и Юго-Восточная Азия; экономизация внешней политики Украины; государственная поддержка отечественных экспортеров; иностранные инвестиции; торгово-экономическое сотрудничество; усиление присутствия украинских компаний на внешних рынках.

V. A. Mayko

EXTERNAL POLITICAL AND ECONOMIC PRIORITIES
OF UKRAINE IN CENTRAL, SOUTH AND
SOUTHEAST ASIA

Article examines the main trends of modern strategy of Ukraine's relations with Central, South and Southeast Asia in the context of foreign policy priorities of Ukraine. Special attention was given to increasing geopolitical role of Asia and dynamics of economic growth in this region.

Key words: Central, South and Southeast Asia; economization of foreign policy of Ukraine; state support of domestic exporters; foreign investment; trade and economic cooperation; strengthening of the presence of Ukrainian companies in foreign markets.

Постановка проблеми. Останнім часом у співвідношенні наявних і потенційних можливостей розвитку держав, економічного та політичного «запасу міцності» на глобальній арені спостерігається помітний «зсув» у бік Азії, де знаходяться такі економічні велети, як Китай, Індія, Японія, Республіка Корея, а також інші країни, що демонструють стрімку динаміку економічного зростання в регіонах Індокитаю, Південно-Східної і Центральної Азії. Низка цих країн завдяки своїй активній політичній позиції в міжнародних організаціях, потужному економічному, величезному людському та ресурсному потенціалу здобули значний авторитет і «вагу» не тільки в регіональному, а й у глобальному масштабі. Швидкі темпи економічного зростання провідних країн цих регіонів створюють для України передумови істотного розширення політичного та економічного діалогу, збільшення обсягів торговельно-економічного, науково-технічного і гуманітарного співробітництва з ними. Для нашої держави активізація участі в існуючих та створення нових політичних і господарських зв'язків із азійськими країнами мають стати не тимчасовим явищем чи кон'юнктурним вибором, а свідомо обраним перспективою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблематики розвитку відносин України із країнами Центральної, Південної та Південно-Східної Азії і посилення економічної присутності нашої країни за кордоном відповідає її зовнішньоекономічним пріоритетам та знахо-

диться в межах основних завдань Міністерства закордонних справ України. Порушені у статті питання тією чи іншою мірою відображалися у значній кількості дослідницьких матеріалів, зокрема в розробках Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Києво-Могилянської академії, Фонду ім. Разумкова, Інституту «Схід-Захід», а також багатьох інших ВНЗ та науково-дослідних центрів країни. Роль і місце Міністерства закордонних справ та закордонних дипломатичних установ України в забезпеченні економічних інтересів нашої країни на світових ринках, у т. ч. на ринках Азії, визначається зокрема Указом Президента України «Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном» від 8 квітня 2010 року № 522. При підготовці статті використано інформаційно-аналітичні матеріали МЗС України, а також матеріали до підготовки і проведення Ради експортерів при МЗС України та Робочої групи з питань взаємодії з Радою Міністрів АР Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Мета статті. Дослідження відносин України з країнами Центральної, Південної і Південно-Східної Азії в контексті зовнішньоекономічних пріоритетів України, у т. ч. розширення політичного та економічного діалогу, збільшення обсягів торговельно-економічного, науково-технічного і гуманітарного співробітництва нашої держави з країнами Азії; вироблення конкретних шляхів та ефективних ме-

ханізмів залучення азійських інвестиційних ресурсів в економіку України і посилення позицій українських виробників на ринках провідних країн Азії.

Основні результати дослідження. Основні напрями сучасної стратегії розвитку відносин України з країнами Центральної, Південної та Південно-Східної Азії, особливо в контексті наших зовнішньоекономічних пріоритетів на цьому напрямі, висвітлені у проголошеній керівництвом Держави і Уряду концепції «економізації зовнішньої політики України».

Швидкі темпи економічного зростання провідних країн Центральної, Південної і Південно-Східної Азії створюють для України передумови для розширення політичного та економічного діалогу, збільшення обсягів торговельно-економічного, науково-технічного і гуманітарного співробітництва з ними. Активізація участі в існуючих та створення нових політичних і господарських зв'язків із азійськими країнами мають стати для нашої держави свідомо обраною перспективою.

Слід зазначити, що останнім часом політичний діалог України з деякими азійськими країнами на вищому рівні був досить млявий, а з окремими – його взагалі не було 5–10 років. Подеколи доводилося докладати неймовірних зусиль, щоб налагодити, відновити, а з деякими партнерами знову розпочати майже з нуля повномасштабне співробітництво. І нам це вдалося. Маємо вагомий практичний результат.

Свого роду «переламним» моментом в українсько-китайських відносинах став візит Президента України В. Ф. Януковича до Китайської Народної Республіки восени 2010 року, який надав їм суттєвого імпульсу для розширення та інтенсифікації. Сьогодні у світі усвідомлюють, що будь-які процеси двосторонньої і багатосторонньої взаємодії в Азійському регіоні (а також у глобальних питаннях на міжнародній арені в цілому) є неможливими без урахування «китайського фактору». Тому МЗС України наразі приділяє особливу увагу зміцненню співпраці з офіційним Пекіном.

На підтвердження цього хотів би зазначити, що лише у 2011 році відбулася низка українсько-китайських заходів високого рівня, зокрема: візити Прем'єр-міністра України М. Я. Азарова в КНР та Віце-прем'єра Державної Ради Китаю Чжан Децзяна в Україну, в рамках яких було проведено установче засідання Міжурядової українсько-китайської Комісії зі співробітництва й установче засідання Українсько-китайської Ділової ради за участю понад 400 бізнесменів і промисловців з України та Китаю.

Заходом, значення якого для подальшого розвитку українсько-китайських взаємин важко переоцінити, став державний візит в Україну у червні 2011 р. Голови КНР Ху Цзіньтао. Українська сторона задоволена результатами візиту Лідера Китаю, кульмінацією якого стало підписання Спільної декларації про встановлення і розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР і прийняття принципового рішення щодо започаткування та реалізації низки взаємовигідних спільних проектів.

Сьогодні майже всі держави Азійського регіону виявляють зацікавленість в активізації взаємодії з Україною, підтвердженням чому є успішне проведення 25–31 березня 2011 р. турне Президента України В. Януковича до країн Південно-Східної Азії, у ході якого він відвідав і провів результативні переговори з керівництвом Соціалістичної Республіки В'єтнам (тут я хотів би підкреслити – це перший після 15-річної паузи візит такого рівня); Республіки Сінгапур (це взагалі перший в історії двосторонніх відносин візит Президента до цієї країни) та Брунею Даруссалам. У рамках зазначеного турне було підписано низку важливих угод щодо розширення торгово-економічного та інвестиційного співробітництва із вищеназваними державами.

У травні поточного року в Улаанбаатарі відбулося 2-ге засідання Спільної міжурядової українсько-монгольської комісії зі співробітництва, а вже у червні – ми приймали в Україні з державним візитом Президента Монголії пана

Елбегдоржа. Проведені зустрічі та переговори, а також досягнуті у ході цих заходів домовленості й підписані угоди підтвердили наявність значного потенціалу в розвитку українсько-монгольських взаємин.

У рамках офіційного візиту Президента України В. Януковича до Японії в січні 2011 р. було підписано Спільну заяву щодо українсько-японського глобального партнерства. Крім того, важливим практичним результатом цього візиту стало укладення Кредитної угоди між Державним експортно-імпортомним банком України та Японським банком міжнародного співробітництва про надання кредиту на суму близько \$100 млн.

Новою динамікою набули економічні та політичні відносини з країнами Центральної Азії, зокрема з одним із наших традиційних партнерів у цьому регіоні – Казахстаном. Лише у 2010 р. відбулося чотири взаємних візити на рівні глав держав, підписано План дій «Україна – Казахстан» на 2010–2011 роки. У вересні минулого року проведено 9-те засідання Спільної міждержавної українсько-казахстанської комісії з економічного співробітництва та українсько-казахстанський бізнес-форум – заходи, наповнені абсолютно конкретним змістом.

Значна увага керівництва Української держави, Уряду та Міністерства закордонних справ приділяється розвитку відносин із Туркменистаном – країною, з якою Україна має давні традиційно конструктивні та взаємовигідні зв'язки. Зокрема, після майже восьмирічної перерви в роботі, у квітні 2011 р. в Ашгабаті відбулося 2-е засідання Спільної міжурядової українсько-туркменської комісії з питань економічного співробітництва. Важливою подією українсько-туркменської співпраці цього року стало проведення 12–13 вересня офіційного візиту до Ашгабату Президента України В. Януковича та у його рамках – другого українсько-туркменського бізнес-форуму. Візит засвідчив прагнення сторін до активізації співпраці на всіх рівнях та у багатьох сферах, що становлять взаємний інтерес, – політичній, торговельно-економічній, паливно-енергетичній, науково-технічній, культурно-гуманітарній, освітній, інвестиційно-будівельній та ін. Було досягнуто низки конкретних домовленостей і підписано ряд договірно-правових документів про співпрацю, зокрема у культурній, освітній, науковій, торговельно-економічній, зовнішньополітичній сферах.

Хотів би зазначити, що ця країна надзвичайно цікава для нас не лише з точки зору економічної співпраці – ринок Туркменістану є чи не найбільшим майданчиком серед інших країн світу, де сьогодні українські компанії реалізують масштабні будівельні проекти.

Протягом 2011 року відбулася низка двосторонніх зустрічей Міністра закордонних справ України К. І. Грищенка з главами зовнішньополітичних відомств центрально-азійських країн, проведено черговий раунд українсько-узбецьких політичних консультацій на рівні заступників міністрів закордонних справ.

Ми також продовжуємо роботу з активізації співпраці в політичній, торговельно-економічній та гуманітарній сферах із державами Південної Азії. У липні минулого року відбувся візит в Україну Президента Демократичної Соціалістичної Республіки Шрі-Ланка М. Раджапакси, у ході якого підписано низку міжурядових угод.

Важливим етапом у розвитку політичного діалогу з країнами Південної Азії стало проведення у 2010 р. чергових раундів українсько-бангладешських (лютий), українсько-пакистанських (червень) та українсько-індійських (вересень, м. Нью-Делі) політичних консультацій на рівні заступників міністрів закордонних справ. Ми налаштовані на продовження і активізацію співпраці.

Завдяки зусиллям української дипломатичної служби та безпосередньо Міністра закордонних справ К. Грищенка із 17-ма країнами Азійського регіону встановлено безвізовий режим поїздок громадян, готуються ще сім аналогічних угод; спрощуються процедури перетину кордону і перебування осіб на територіях цих держав.

Останні події у світі підтверджують необхідність активізації міжнародного співробітництва в консульській сфері,

орієнтованого на оперативне надання комплексної фахової допомоги громадянам, протидію викликам та загрозам сьогодення. Прикладом цьому є успішно проведена масштабна евакуація українських громадян з Японії та країн Близького Сходу і Північної Африки.

Ми маємо достатньо розгалужену систему закордонних представництв (загалом – 129), які дислоковані на всіх континентах та успішно діють у 82-х країнах світу. Одне із основних завдань, яке стоїть перед закордонними дипломатичними установами України, окрім надання підтримки українським громадянам, є захист національних політичних та економічних інтересів нашої держави, надання сприяння у просуванні на міжнародні ринки українських товарів, послуг і технологій, які, до речі, займають гідне місце в багатьох країнах Азії. Хотів би зазначити, що більшість центральноазійських нафто- і газопроводів споруджено із використанням українських труб. В окремих країнах, наприклад у Казахстані, продукція машинобудівників, обладнання для теплових та гідроелектростанцій займає до 50% імпорту цієї товарної групи, з Індією підписано стомільйонний контракт на постачання двигунів виробництва ВАТ «Мотор Січ».

Українська продукція металургійної, машинобудівної, хімічної, транспортної і харчової промисловості, елементи рухомого складу та залізничної інфраструктури давно стали товарами першої необхідності у країнах Центральної Азії. Гарними прикладами економічного співробітництва можуть бути спільні підприємства із виробництва сільськогосподарської техніки і будівництва тваринницьких комплексів із Казахстаном, отримання низки контрактів на ремонт, продовження ресурсу та модернізацію транспортних одиниць, які використовуються в багатьох країнах Центральної, Південної і Східної Азії.

Імідж надійних партнерів у Туркменістані здобули українські підприємці, які забезпечили будівництво мостів через річку Амудар'я, а також реалізацію низки масштабних проектів державного значення паливно-енергетичної, транспортної та комунальної інфраструктури.

На тлі боротьби за джерела енергоресурсів і маршрути їх доставки на європейські ринки в азійських столицях починають дедалі більше усвідомлювати, що Україна, з огляду на її особливе географічне положення та динамічний розвиток економіки, здатна зайняти вагомe місце на євразійському просторі як невід'ємна частина системи енергетичної безпеки Євразії і зручний центр міжрегіональної транспортної та трубопровідної інфраструктури.

Використовуючи свою промислову, сільськогосподарську і науково-технічну бази, Україна може запропонувати азійським країнам співробітництво за такими напрямками:

- реконструкція і модернізація діючих промислових та інших інфраструктурних об'єктів, що були споруджені за участю спеціалістів колишнього СРСР, а також будівництво нових;
- розбудова транспортної інфраструктури азійських країн (будівництво морських портів, аеропортів, магістральних залізничних ліній, шляхопроводів тощо), а також залучення азійських інвестицій для розвитку інфраструктури євразійських транспортних коридорів українською територією, в тому числі в рамках підготовки до проведення Євро-2012;
- співпраця в розвитку гірничовидобувної промисловості (участь у геологорозвідувальних роботах, проектах з видобутку та переробки корисних копалин);
- співробітництво в галузі електроенергетики (будівництво ГЕС, ЛЕП, постачання енергогенеруючого обладнання), включаючи ядерну й альтернативну енергетику;
- важке, судно-, авіа- та сільськогосподарське машинобудування із наданням сервісних послуг;
- поставки сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, створення спільних підприємств у агропромисловому комплексі;
- співпраця у сфері високих технологій та наукових досліджень, зокрема використання космосу в мирних

цільях, нарощування співробітництва у галузі інформаційних, інформаційно-комунікаційних і біотехнологій;

- медицина, медичні прилади, засоби діагностики та лікування, фармацевтика, освіта.

І це далеко не вичерпує український потенціал.

Наразі потребує особливої уваги діяльність у напрямі посилення української присутності на зовнішніх ринках, а саме: поліпшення та розширення інструментів інформування потенційних партнерів у країнах Азії про можливості українського бізнесу, зокрема шляхом активізації роботи спільних комісій, ділових рад, розширення міжрегіонального співробітництва, взаємної участі у виставково-ярмаркових, презентаційних заходах тощо.

Для успішного входження в торговельно-економічний простір азійських держав українській діловій спільноті необхідно ефективніше використовувати свої ринкові переваги, здійснювати більш агресивну маркетингову політику, інвестувати у перспективні спільні проекти та ін. У цьому контексті постають питання переорієнтації українського експорту із поставок сировини і напівсировини на товари з високою доданою вартістю, підвищення якості та зниження собівартості українських товарів з метою посилення їхньої конкурентоспроможності на ринках Азії, а також інших країн.

Слід взяти до уваги, що Азійський регіон починає виходити на новий рівень глобального економічного позионування – інвестиційної експансії. Такі країни, як Індія, Казахстан, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Японія, можуть стати джерелом тривалих і вигідних інвестицій.

Реальною формою зміцнення позицій України в Азійському регіоні є її участь в економіко-політичних (НВЗДА, ОІС, ШОС), регіональних (АТЕС, АСЕАН, АСЕАН+3), транснаціональних та трансрегіональних (АСЕМ, БРИКС) структурах як спостерігача або партнера по діалогу із перспективою залучення до багатосторонніх проектів чи отримання переваг у регіональних зонах вільної торгівлі.

Налагодження взаємовигідних відносин України з державами Азії не тільки відповідає завданням географічної диверсифікації зовнішньої політики України, а й, за активної політики державної підтримки економічних зв'язків із цим потужним регіоном, може найближчим часом значно наростити торгівлю та економічну присутність у цих країнах, а також сприяти розвитку взаємовигідного інвестиційного співробітництва.

Не слід забувати, що низка країн Азії є потенційними «донорами» з фінансування різноманітних перспективних проектів, а також із надання гуманітарної допомоги. Зокрема, нагадаю, що в рамках проведення у квітні ц. р. заходів, приурочених до 25-х роковин аварії на Чорнобильській АЕС, діяльність Міністерства закордонних справ була спрямована, передусім, на залучення міжнародної фінансової допомоги для ліквідації наслідків катастрофи. За результатами Донорської конференції МЗС вдалося зібрати найбільшу за всю історію аналогічних заходів суму – 740 млн. євро, яка є достатньою для фінансування чорнобильських проектів. Приємно відзначити, що до цієї місії долучилося, в тому числі, й керівництво азійських держав.

Слід відзначити вагому роль власне Міністерства закордонних справ та закордонних дипломатичних установ України в забезпеченні економічних інтересів України на світових ринках, у т. ч. на ринках Азії, зокрема в контексті реалізації Указу Президента України «Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном» від 8 квітня 2010 року № 522. Відповідно до цього Указу Міністерством було проведено комплексну роботу щодо реорганізації та оптимізації діяльності наших дипломатичних представництв, практичним результатом якої стало утворення відділів з економічних питань закордонних дипломатичних установ. Один із пріоритетних напрямів їхньої роботи – поліпшення умов торгівлі на зовнішніх ринках для вітчизняних виробників.

На цьому напрямі перед МЗС стоять декілька завдань, серед яких можна виділити такі:

- просування і захист економічних інтересів України шляхом використання механізмів СОР;
- постійний моніторинг зовнішньоторговельних режимів країн та внесення запитів з питань подальшого розширення доступу українських підприємств на ринки країн-членів організації;
- використання переговорного процесу для поширення присутності України на ринках країн, що вступають до СОР.

Актуальним залишається завдання підвищення географічної і товарної диверсифікованості вітчизняного експорту, насамперед за рахунок товарів з високою доданою вартістю. Нагальність цього питання продемонструвала світова фінансово-економічна криза, яка довела вразливість експортозалежних економік із недиверсифікованим до зовнішніх потрясінь експортом.

Ще одне завдання, яке постає перед МЗС у контексті нарощування вітчизняного експорту та вдосконалення його структури, – сприяння якнайповнішому використанню експортного потенціалу аграрного сектору економіки України. У доповіді Генерального секретаря ООН «Сільськогосподарський розвиток та продовольча безпека», оприлюдненій у жовтні 2010 року, Україну визнано одним із лідерів за динамікою зростання виробництва сільськогосподарської продукції.

У контексті нарощування українського експорту, зокрема до країн, що розвиваються, та його товарної диверсифікації великі надії пов'язуємо з планованим запровадженням механізмів державної фінансової підтримки експортних операцій (кредитування і страхування експорту) шляхом прийняття відповідного закону.

Водночас, змушений констатувати, що за останні роки не вдалося досягти помітних позитивних зрушень у структурі українського експорту, який залишається переважно сировинним та, як наслідок, вкрай залежним від кон'юнктурних коливань на світових ринках. Також потребує зміцнення напрям залучення інвестиційних ресурсів до української економіки, зокрема на регіональному рівні.

На жаль, на заваді ефективному використанню експортного та інвестиційного потенціалу нашої країни все ще стоять такі чинники, як нерозвиненість системи державної підтримки експорту високотехнологічних товарів і послуг, інертність, безініціативність та непослідовність українських компаній у просуванні своєї продукції на перспективні ринки, брак досвіду роботи на зовнішніх ринках в умовах високої конкуренції.

Вважаю, що МЗС має всі можливості сприяти бізнесу в подоланні зазначених проблем, зокрема шляхом:

- спільної координації діяльності щодо вдосконалення механізму залучення інвестицій в українську економіку з метою вирішення низки соціально-економічних питань, посилення позицій українських виробників на світових ринках, забезпечення участі наших підприємств у реалізації масштабних інвестиційних та інфраструктурних проектів в інших країнах світу;
- сприяння в організації і проведенні міжнародних заходів щодо створення привабливого інвестиційного іміджу регіонів України та просування їх експортного потенціалу;
- інформування щодо передового світового досвіду ефективного регулювання інвестиційної та експортної сфери, надання рекомендацій щодо вдосконалення профільного законодавства;
- сприяння у створенні ефективного механізму обміну відповідною інформацією.

Саме з цією метою Міністр закордонних справ України К. Грищенко ініціював створення при Міністерстві Ради експортерів Робочої групи з питань співпраці з регіонами України, які повинні стати ефективною платформою для обговорення й вироблення шляхів залучення інвестиційних ресурсів до українських регіонів, посилення позицій наших виробників на світових ринках, сприяння участі українських підприємств у реалізації масштабних інвестиційних інфраструктурних проектів в інших країнах світу.

Проведення перших установчих засідань цих органів, у яких взяли участь представники провідних машинобудівних компаній України та керівників українських регіонів, відбулося 17 травня ц.р. За результатами заходів уже сьогодні МЗС разом із сімома підприємствами – ДП «Зоря-Машпроект», ВАТ «Сумське МНВО ім. Фрунзе», ВАТ «Запоріжтрансформатор», ВАТ «Азовмаш», ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ПАТ «Миколаївський суднобудівний завод «Океан»» і ДП «Електровозобудування» – опрацьовує конкретні питання виходу на нові ринки збуту у 12 країнах Латинської Америки, Близького Сходу та Азії.

У подальшому планується суттєво розширити склад Ради експортерів, залучивши до її роботи провідні підприємства інших галузей економіки України. Зокрема, вже заплановано проведення найближчим часом другого засідання Ради, в якому візьмуть участь топ-менеджери найбільших українських фінансово-промислових груп гірничо-металургійного комплексу, енергетики, хімічної галузі та аграрної сфери.

Стратегічне завдання такої діяльності МЗС – створити в рамках Ради експортерів п'ять-шість «фокусних груп» (орієнтовно по 15–20 підприємств у кожній), які здатні, а головне – готові суттєво розширити географію своєї закордонної присутності, збільшити експорт, а також залучати та ефективно освоювати інвестиції під власні масштабні проекти в Україні. Зі свого боку зазначу, що Міністерство, у межах компетенції, надаватиме цим компаніям максимальну дипломатичну та організаційну підтримку за кордоном, допомагатиме їм у виході на нові ринки.

Упевнений, що саме такий підхід дозволить провідним вітчизняним компаніям, а відтак і Україні в цілому, посилити економічну присутність у тих регіонах, де вона поки що незначна, але потенціал для цього існує чималий (Азія, Африка, Латинська Америка).

Що стосується розвитку робочої кооперації з регіонами України, то під час згаданого першого засідання Ради, серед іншого, було обговорено низку проблемних питань, що негативно впливають на динаміку залучення інвестиційних коштів у регіони, а саме: відсутність єдиного інформаційного ресурсу для інвесторів; слабка підготовка інвестиційних пропозицій для інвесторів; необхідність підвищення кваліфікації співробітників відповідних підрозділів виконавчої влади обласних адміністрацій, що займаються питаннями залучення інвестицій.

За результатами обговорення учасниками засідання було домовлено:

- започаткувати механізм проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіонів України на базі МЗС України (в Дипломатичній академії України) і дипломатичних представництв України;
- створити на сайті МЗС (та електронних носіях) інтерактивну інвестиційну карту України, в якій розмістити повну інформацію щодо інвестиційних можливостей регіонів нашої країни;
- започаткувати на базі МЗС (Дипакадемії) тренінг-курси для фахівців зовнішньоекономічних підрозділів регіональних державних адміністрацій щодо міжнародного досвіду у сфері залучення інвестицій.

Принадібно зазначаю, що 14 вересня ц.р. вже успішно проведено на базі Дипломатичної академії України при МЗС України презентацію економічного, промислового та інвестиційного потенціалу Житомирської області, заплановано проведення найближчим часом аналогічного заходу по Запорізькій області, на який будуть запрошені представники центральних органів влади, іноземного дипломатичного корпусу, торгово-економічних представництв, провідних зарубіжних і вітчизняних інвесторів.

Учасниками згаданого засідання було підписано Меморандум про взаєморозуміння, відповідно до якого МЗС України:

- забезпечуватиме загальну координацію заходів, що здійснюються регіональними органами виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин;

- надаватиме політичну підтримку в роботі українських регіональних підприємств та їх об'єднань на нових перспективних ринках, зокрема у країнах Близького Сходу, Латинської Америки, Африки, Азії;
- організуватиме інформаційно-аналітичну допомогу, зокрема щодо запозичення національного досвіду і практики інших країн стосовно вироблення та впровадження національних/регіональних програм і заходів зі стимулювання експортного потенціалу, розвитку торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва;

- забезпечуватиме організаційне сприяння з боку Міністерства і закордонних дипломатичних установ України делегаціям областей щодо проведення відповідних заходів економічного спрямування за кордоном.

Отже, сподіваюсь, що спільними зусиллями ми зможемо налагодити системну роботу із просування вітчизняної продукції на зовнішні ринки, сприяти залученню інвестиційних ресурсів в економіку України, що, своєю чергою, допоможе її модернізації та підвищенню конкурентоспроможності.

Стаття надійшла до редакції 10 вересня 2011 року

УДК 339.56:620.91(145)

Х. С. Мітюшкіна,
старший викладач кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

СТВОРЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕНЕРГОРИНКІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджено особливості формування регіональних ринків, зокрема енергетичних; запропоновано та обґрунтовано механізм створення європейського регіонального енергоринку.

Ключові слова: регіоналізація, регіональні ринки, енергетична безпека, енергоринки.

К. С. Митюшкіна

СОЗДАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННЫХ РЕГИОНАЛЬНЫХ ЭНЕРГОРЫНКОВ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье исследованы особенности формирования региональных рынков, в частности энергетических; предложен и обоснован механизм создания европейского регионального энергоринка.

Ключевые слова: регионализация, региональные рынки, энергетическая безопасность, энергорынок.

H. S. Mityushkina

CREATION OF INTEGRATED REGIONAL ENERGY MARKETS IS IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF GLOBALIZATION

The features of regional markets forming, in particular energy markets are investigated in the article; the mechanism of the European regional energy market creation is offered and grounded.

Key words: regionalization, regional markets, power safety, energy market.

Постановка проблеми. За прогнозами Міжнародного Енергетичного Агентства, потреби людства в первинних джерелах енергії до 2030 року зростатимуть у середньому на 1,6% щорічно [1]. У цей період основними джерелами енергії залишаться традиційні вуглеводи: нафта, природний газ і вугілля, запаси яких обмежені. До того ж ціни на енергетичні ресурси доволі високі та нестабільні. Попередні дослідження також підтвердили тенденцію до збільшення залежності багатьох країн від імпорту енергоносіїв, необхідність суттєвих інвестиційних вкладень у енергетичний сектор і розвиток енергетичної інфраструктури. Взаємозалежність між країнами-виробниками, транзитними країнами й країнами-споживачами свідчить про глобальний характер проблем та спонукає до розвитку партнерських відносин між усіма зацікавленими сторонами з метою зміцнення глобальної енергетичної безпеки. Одним із найбільш ефективних способів досягнення енергетичної безпеки є формування прозорих, ефективних і конкурентних світових енергетичних ринків, важлива роль у створенні яких належить національним урядам та відповідним міжнародним організаціям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економісти приділяють велику увагу дослідженню питань енергетичної безпеки країн світу та напрямів її забезпечення. Зокрема слід відзначити наукові роботи таких вітчизняних і зарубіжних учених, як О. Власюк, Д. Прейгер, А. Мастепанов [2], І. Корнілов, І. Грицевич [3], Т. Мітрова, О. Амо-

ша, Ю. Макогон, С. Пирожков, В. Фейгін [4; 5; 6], О. Медведєва [4; 5]. Сучасні умови глобалізації світових ринків відбиті в наукових працях О. Білоруса, Б. Губського, Д. Лук'яненка, О. Булатової [7], Г. Матусевич та ін. Незважаючи на досить широкий спектр досліджень щодо зазначених проблем, на додаткову увагу заслуговують питання щодо механізму створення і функціонування інтегрованих регіональних енергетичних ринків.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності створення інтегрованих регіональних енергоринків для більш ефективного вирішення проблем забезпечення глобальної енергетичної безпеки; виділення складових механізму регіонального енергетичного ринку на європейському просторі.

Основні результати дослідження. Зміна епох охарактеризувалася активною глобалізацією економіки й розвитком нової моделі багатополарного світу. Це спричинило необхідність міждержавної взаємодії та багатонаціонального врегулювання для забезпечення сталого розвитку світового співтовариства, регіональних груп і окремих країн.

Головними ознаками глобальної економіки стали розширення міжнародної торгівлі; активізація міграційних процесів, що охоплюють ресурсну базу світового виробництва; посилення інтеграційної взаємодії країн та виникнення регіональних інтеграційних об'єднань, дія яких стає більш впливовою. Досвід показує, що в зовнішньоеко-